

W. Kovács András

Szécsényi Tamás erdélyi vajda familiárisairól

(Néhány kiegészítés az *Archontológiához*)

Erdély 14. század eleji története meglehetősen jól ismert. Ez több körülménynek köszönhető. A magyar történetkutatás érdeklődése elsősorban azért fordult a korszak felé, mert az Árpád-ház kihalását követő polgárháborút és a Károly-féle konszolidációt méltán a középkori magyar történet egyik igen fontos fejezetének tekintette. A 19. század végén a Századokban, az Erdélyi Múzeumban, de főként a Turulban megjelent cikkek egymással vitázó szerzői leginkább Kán nembéli László vajda (†1315) származását igyekeztek tisztázni,¹ később pedig Kristó Gyula tért vissza a kérdésre.² A román történetírás Kán Lászlóban máig elsősorban azt a vajdát látja, aki Erdélyt megpróbálta Magyarországtól elszakítani, és a korszak vizsgálata újszólván ennek taglalásában merült ki.³ Hosszú ideig azonban Erdély 14. század eleji történetének meglepően sok kérdése megválaszolatlan volt, főleg azért, mert az oklevelek részben közöletlenek maradtak, ami pedig megjelent, különböző oklevéltárakban változatos minőségben láttott nyomdafestéket, helyes értelmezésük pedig amúgy is lehetetlen volt az országos események ismerete nélkül. A 14. század első negyedének bonyolult történéseit végül Engel Pál foglalta össze.⁴ Ebben – Erdély vonatkozásában – az utolsó megemlített esemény Szécsényi Tamás vajda 1322-es tordai közgyűlése volt, mert ekkorra a királyi hatalom helyreállítása befejezettnek volt tekinthető. Szécsényi Tamás különösen hosszú ideig, huszonegy évig viselte tisztességét (1321–1342 között), és a magyar történetírás tisztázta a vele kapcsolatos fontosabb kérdéseket.⁵ Ezek közé tartozik familiárisainak kiléte is (Szécsényivel kezdődően a vajdai „adminisztráció” kiépülése már jól nyomon követhető). A vajda szolgálatában feltűnő személyek adatait ugyancsak Engel Pál gyűjtötte össze a teljesség igényével a magyar középkor bő másfél évszázadára kiterjedő *Archontológiájában*.⁶ Ehhez képest némi kiegészítést a Jakó Zsigmond által összeállított *Erdélyi okmánytár* II. kötete hozott,⁷ ezekre pedig az *Index* összeállításakor

¹ Wertner Mór: *László erdélyi vajda nemzetsége*. Századok XXIV(1890). 726–731; Puky Andor: *László erdélyi vajda nemzetsége*. Turul IX(1891). 43–45; Pór Antal: *László erdélyi vajda (1291–1315). Rajzok Erdély múltjából a középkorban*. Erdélyi Múzeum VIII(1891). 433–481; Pór Antal: *László erdélyi vajda és a Keán nemzetség (Szíves válaszok Wertner Mór dr. és Puky Andor uraknak)*. Turul IX(1891). 105–112; Pór Antal: *A tengeri kígyó, vagyis ama bizonyos László vajda nemzetsége*. Turul X(1892). 124. (Genealógiai kérdések III.); Pór Antal: *Kérdés, László erdélyi vajda nemzetségéről*. Turul VI(1888). 140–141; Pór Antal: *László erdélyi vajda nemzetsége*. Turul VII(1889). 137–139; Wertner Mór: *Újabb nemzetségi kutatások [Kán]*. Turul XXIII(1905). 119–126; *A Kán-nemzetség erdélyi vagy vajdai ága*. Turul XXVI(1908). 122–129.

² Kristó Gyula: *Kán László és Erdély*. In: Uő: *Tanulmányok az Árpád-korról*. Bp. [1983]. 269–299.

³ Lupaş, I[oa]n]: *Realităţi istorice în voevodatul Transilvaniei din sec. XII–XVI*. Anuarul Institutului de Istorie Naţională VII(1936–1938). 1–85; Moga, I[oa]n]: *Voievodatul Transilvaniei. Fapte şi interpretări istorice*. Anuarul Institutului de Istorie Naţională X(1945). 55–148; Pascu, Ştefan: *Voievodatul Transilvaniei*. I. Cluj 1972². 195–202. – A korszak legutolsó, a források és a magyar szakirodalom ismeretében elvégzett korszerű összefoglalása a román kutatás részéről: Sălăgean, Tudor: *Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIII-lea. Afirmarea regimului congregaţional*. Cluj-Napoca 2003 (Bibliotheca Rerum Transsilvaniae XXXI.) 251–346.

⁴ Engel Pál: *Az ország újraegyesítése. I. Károly király küzdelmei az oligarchák ellen (1310–1323)*. Századok CXXII(1988). 89–146.

⁵ Wertner Mór: *Szécsényi Tamás erdélyi vajda (1299–1354)*. Erdélyi Múzeum X(1893). 119–134.

⁶ Engel Pál: *Magyarország világi archontológiája 1301–1457*. I–II. Bp. 1996 (História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 5. sz. – a továbbiakban: *Archontológia*), passim.

⁷ *Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta litteraria res Transsylvaniae illustrantia. Erdélyi Okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez*. II. (1301–1339). Jegyzetek-

derült fény. Itt ugyanis meg kellett oldani az oklevelekben előforduló személyek azonosítását, egyrészt azért, hogy valamely ismert család alá besorolhatók legyenek, másrészt meg azért, hogy az azonos személyre vonatkozó adatok – így például a tisztségviselések és a birtoktörténetre vonatkozó adatok, a rokoni kapcsolatok megjelölése – ugyanazon név alatt jelenjenek meg. A munka során néhány olyan adat került elő, amely, bár *csékely mértékben*, kiegészíti vagy módosítja Engel adatait. Az alábbiakban ezeket veszem számba.

Legfontosabb kérdés természetesen az egyes személyek azonosítása volt. Családnév híján a személyek azonosítását az apa kiléte vagy a keresztnévhez *de* preposícióval kapcsolt birtoknév alapján, esetleg a megjelölt tisztség figyelembevételével kell elvégezni. Ezekből azonban – a keresztnéven kívül – az oklevelek sokszor csak az egyiket árulják el, olykor még azt sem. Új erdélyi tárgyú oklevél felbukkasására már nemigen lehet számítani, tehát a meglévőkkel kell gazdálkodni, és óhatatlanul feltételezésekbe kell bocsátkozni. Az alábbiakban a Szécsényi Tamás mellett feltűnő Mihály nevű alvajda példáján illusztrálom az azonosítás nehézségeit, megjegyezve azt, hogy a többiekhez képest még róla van a legtöbb adatunk.

Első kérdés az alvajda kiléte, tehát hogy melyik családhoz kapcsolható. Engel úgy vélte, hogy ez a Mihály azonosítható a Kolozs megyében birtokos Zsuki család Mihály nevű tagjával.⁸ Az újabban közölt oklevelek nem mondanak ellent ennek az azonosításnak, még ha egyetlen olyan oklevél sem került elő, amelyben az alvajda szerepeltette volna keresztnéve mellett birtoka nevét. Egy bizonyos Zsuki Mihály 1312-ben tűnik fel először az oklevelekben, családjának más tagjai mellett, mint az ugyancsak Kolozs megyei Szovát birtokosa, de ekkor még semmilyen tisztséget nem viselt.⁹ 1320 februárjában Zsuki Albert fiai, Mihály és Miklós megkapták Károly királytól a Doboka vármegyei Omboz szomszédságában fekvő, már a középkorban elnéptelenedett Pálostelkét, Omboz erdővel együtt,¹⁰ az adományról később kiállított privilégium indoklása szerint azért, mert kitartottak a király mellett, és kitüntették magukat a királyhű csapatok és Mojs fia Mojs között lezajlott bonchidai ütközetben, noha örökjogú birtokaikat ezalatt a lázadók pusztították.¹¹ Mihály ekkoriban a király által kinevezett Debreceni Dózsa erdélyi vajda (1318–1321) szolgálatában állott, 1320 áprilisában ugyanis annak vajdai embereként tűnik fel.¹² Ombozt a király a még Kán László vajda fiai hűségén maradt Wass Miklós csicsói várnagytól kobozhatta el, az adomány pedig Zsuki Mihály megjutalmazását és lekötését szolgálta. Az iktatásra már ugyanazon év márciusában ellentmondás nélkül sor került.¹³

Valószínűleg ezzel a Mihállyal azonos az a Mihály, aki egy 1322. március 3-i, Tövisen kelt oklevélben jelenik meg először alvajdaként (és egyben Fehér megye ispánjaként) a megye ekkor kelt oklevelében. Ekkor szolgabírái társaságában két Fehér megyei család, a Gyógyiak és a Gáldiak között felmerült határvita ügyében intézkedett.¹⁴ Mihály alvajdaként történő első elő-

kel regesztákban közlése Jakó Zsigmond. Bp. 2004. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai. II. Forráskiadványok 40. – a továbbiakban: CDTrans.)

⁸ *Archontológia*. I. 11. – Engel azonban a középkori genealógiájában Zsuki Mihály neve mellett csak annak kolozsi ispáni tisztségét tüntette fel. (Engel Pál: *Magyar középkori adattár: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. Középkori magyar genealógia*. MTA Történettudományi Intézete. [Bp.] 2001. [CD-ROM – a továbbiakban: Engel: *Genealógia*.] Agmánd nem 2. Zsuki.)

⁹ CDTrans II. 195. sz. (1312. III. 1.)

¹⁰ CDTrans II. 348. sz. (1320. II. 19.)

¹¹ CDTrans II. 360. sz. (1320. III. 25.) – Az adománylevél megerősítése 1324-ből: CDTrans II. 472. sz. (1324. I. 3.)

¹² CDTrans II. 362. sz. (1320. IV. 19.) – A korábbi birtokos, Wass Miklós, a belső-szolnoki Csicsó várnagya ekkor még Kán László fiainak hűségén volt, minden bizonnyal a királyi csapatok ostromgyűrűjében.

¹³ CDTrans II. 353. sz. (1320. III. 3.)

¹⁴ CDTrans II. 421. sz. (1322. III. 3.) – Az oklevél a kolozsmonostori konvent 1454. december 9-i átiratában maradt fenn, amelyet egy igen kései, II. János választott király 1570. szeptember 30-i, rongált állapotú átirata őrzött meg. Az oklevél csak 1996-ban került elő a Bálintt család levéltárából, amikor is Aurel Răduțiu kolozsvári levéltáros – korábban nem

fordulása tehát 1322, ami három évvel korábbi, mint amit Engel *Archontológiája* 1996-ban regisztrálhatott (1325).¹⁵ Mihály alvajdai tisztsége és Fehér megyei alispánsága a továbbiakban 1332 decemberéig adathozható¹⁶ – úgy tűnik, rövid megszakítással. Valamikor 1329 augusztusa előtt ugyanis Zsuki Mihály otthagya urát, Szécsényi Tamás erdélyi vajdát, és Szécsi András erdélyi püspök (1320–1356) szolgálatába szegődve annak tárnokmestere lett. A csanádi káptalannak az ügyről tudósító oklevele sajnos nem említi, hogy Zsuki Mihály milyen tisztséget viselt a vajda szolgálatában. Valószínű azonban, hogy az nem lehetett jelentéktelen, az „árulás” ugyanis csak így válthatta ki a vajda felháborodását, aki dühében bosszúhadjáratot indított Mihály ellen, és elpusztította annak Szovát, Sármás, Kötelend és Omboz nevű birtokait.¹⁷

Zsuki Mihály 1324-ben Kolozs vármegyei ispánként tűnik fel,¹⁸ és minden bizonnyal vele azonosítható az Albert fia Mihály magister, akit 1329. augusztus 29. körül kelt (de csak tartalmi átiratban fennmaradt) oklevélben belső-szolnoki ispánként említenek,¹⁹ majd 1338-ban Torda vármegyei ispán lett.²⁰ Egy 1332-ben folyó perről azt írták, hogy az korábban Albert fia Mihály magister belső-szolnoki ispán, majd pedig Mihály alvajda előtt folyt, ez a megfogalmazás pedig legalábbis azt engedni sejtetni, hogy két különböző személyről volt szó.²¹ A nehézséget csak fokozza, hogy a család birtokaival kapcsolatos oklevelekben – 1326–1335 között²² – vagy 1338-ban, mikor fogott bírónak választották meg egy Kolozs megyei birtokperben,²³ Zsuki Mihály semmilyen tisztségét nem említik.

A fentiek bizonyítják tehát, hogy az egyes szereplők „karrierjének” felvázolása – az oklevelek gyér számának és az adatok egyoldalúságának következtében – csak igen töredékesen végezhető el. Szécsényi Tamás más, ugyancsak „vezető” familiárisáról még ennyit sem tudni, így például Zsuki Mihály hivatali utódjáról, egy bizonyos Simon alvajdáról. A kor okleveleiben nem maradt fenn adat esetleg viselt más korábbi tisztségeiről, és jóformán csak neve, illetve hivatalviselésének időhatára ismeretes. Mindez egyáltalán nem meglepő. A vajdai kancellária gyakorlata szerint a vajdák és az alvajdák is csak keresztnévükkel szerepelnek saját kiadványaikban. Változás ebben a tekintetben csak a 14. század végén következik be, amikor is a vajdák (pl. Bebek Imre) és alvajdák (Verebi Péter) is kezdik feltüntetni családnevüket az általuk kibocsátott oklevelekben. A jelenség nem elszigetelt, ugyanez a gyakorlat létezett Magyarország más méltóságviselőinek esetében is. A kortársak szemében ők közismert szereplők voltak, és elégségesnek vélhették, hogy csak keresztnévüket tüntessék fel okleveleikben. Több adatot egy-egy tisztségviselőről akkor remélhetünk, ha valamilyen birtokperben bukkannak fel, mert olyankor – a dolog természetéből adódóan – a perben álló feleknek leszármazásukat és ezzel

ismert középkori okleveleket keresve – módszeresen átvizsgálta több családi levéltár újkori anyagát. – A Bálinttítlevéltárból származó három szöveg közlése: Răduțiu, Aurel: *DIR, veacul XIV, C, Transilvania, vol. II (1321–1330). Addenda*. Revista Arhivelor. Seria a III-a. Editată de Asociația Arhiviștilor „David Prodan” Cluj–Napoca. II(1996). nr. 1–2. 155–159. – Az újkori irat fénymásolata azóta bekerült a Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Fényképgyűjteményébe, ottani jelzete: DF 292764.

¹⁵ *Archontológia*. I. 11.

¹⁶ CDTrans II. 515. sz. (1325. IV. 12.); 516. sz. (1325. IV. 20.); 626. sz. (1328. VII. 6.); 631. sz. (1328. napi keltezés nélkül); 673. sz. (1330. IV. 24.); 675. sz. (1330. V. 11.); 766. sz. (1332. XII. 21.). Ispáni tisztségét inkább a megyei oklevelek említik. – Alvajdaként hamis oklevélben is előfordul: 654. sz. (1329. VI. 27.)

¹⁷ CDTrans II. 658. sz. (1329. VIII. 1.)

¹⁸ CDTrans II. 479. sz. (1324. III. 19.)

¹⁹ CDTrans II. 662. sz. (1329. [VIII. 27. k.])

²⁰ CDTrans II. 989. sz. (1338. III. 12.) – A Zsukiaknak rövid ideig Torda vármegyében is volt birtokuk. (CDTrans II. 1048. sz., 1339. IX. 15. és 1342. V. 1. között.)

²¹ CDTrans II. 753. sz. (1332. VI. 8.)

²² CDTrans II. 563. sz. (1326. VI. 10.); 569. sz. (1326. IX. 13.); 746. sz. (1332. IV. 10.); 852. sz. (1335. VIII. 12.); 857. sz. (1335. IX. 12.)

²³ CDTrans II. 998. sz. (1338. VI. 11.)

kapcsolatosan a perelt birtokhoz fűződő jogigényüket is részletezniük kellett, és ezt írásba is foglalták. Simon alvajdáról is egy szerencsés véletlen folytán tudunk meg valamivel többet. Feltételezhetően sok évvel halála után, 1361-ben említi meg egy oklevél – amúgy mellékesen –, hogy a Zsámboki nevet viselte.²⁴ A pontos azonosításhoz sajnos ez sem elegendő, mert Erdélyben Zsámbok nevű helység nincs, Magyarország más részein azonban több is van, és újabb adat előkerüléséig nem dönthető el, hogy pontosan melyik volt Simon alvajda birtoka.

Ennél sokkal szerencsésebb helyzetben van a kutatás Szécsényi harmadik alvajdája, a sokszor Petőnek nevezett Péter esetében, mert róla minden olyan adatot lehet tudni, aminek előkerülése az okleveles forrásokból egyáltalán remélhető volt. Esetében nemcsak az apja nevét (Miklós)²⁵ és a család leszármazását, Gömör vármegyei birtokait ismerjük (legjelentősebb birtoka Derencsény volt),²⁶ hanem véletlenül még Simon ragadványneve is fennmaradt (Orros).²⁷

Derencsényi Péter és Zsuki Mihály alvajdák egyben Szécsényi vajda két familiáris-csoportjának is képviselői. E két csoport világosan elkülönül ugyanis egymástól: egy részük Magyarország északi vármegyéiből jött, nyilván a vajda kíséretében vagy annak hívására, másik részük erdélyi nemesekből verbuválódott. Az első csoportba tartozott például a Hontpázmány nembéli Pogány István, akit Szécsényi egymás után több erdélyi vár élére helyezett (Küküllővár, Bálványos, Csicsó), és akinek családi birtokai főleg Trencsénben voltak. Ugyancsak Észak-Magyarországon, pontosabban Gömör vármegyében voltak birtokai Rimai Miklósnak, kecskési és létai várnagynak, vagy Mátéházi Mártonnak, aki hunyadi ispán és dévai várnagy lett.²⁸ Ezen személyek pontos azonosítását Engel elvégezte, ma tehát őket „be lehet illeszteni egy család genealógiájába és a családot birtoka alapján lokalizálni lehet”. Ezt a csoportot gyarapítja az a Tót Pál is, aki 1341-ben küküllővári várnagy volt, és akiről ki lehetett deríteni azt is, hogy a Trencsén vármegyei Zamaróczy család hasonló tagjával azonos.²⁹

A familiárisok másik csoportját az erdélyiek képviselik. A tisztséget viselők között a Csaholyi, Gerendi, Dobokai és Móriaci család egy-egy tagját találjuk.³⁰ Az erdélyi familiárisok ennél többen lehettek, bár tisztséget nem mindegyikük viselt. Erdélyi család tagja azon famulusok többsége is, akik 1329 nyarán Szécsényi parancsából pusztították Zsuki Mihály birtokait; közöttük a Móriaciak, Gerendiek, Gombásiak, cegei Wassok, a Dobokai és a Becse-Gergely rokonság stb. egy vagy több tagját találjuk, összesen harmincnég, név szerint említett nemest.³¹ Azok, aki-

²⁴ *Documenta Romaniae Historica*. Seria C. Transilvania. XII. Cluj 1985. 18–19. (1361. III. 10.) = DL 29692, idézi az *Archontológia*. I. 11, 35. jegyzet. DRH C. XII. 18–19.

²⁵ *Anjou-kori oklevéltár*. IX. Szerk. Gécz Lajos. 584. sz. (1325).

²⁶ Lásd: Karácsonyi János: *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*. Bp. 1995². 192; Engel: *Genealógia*, Balog nem 2. Derencsényi; Engel: *Archontológia*. I. 271.

²⁷ *Az Abaffy család levéltára 1247–1515. A Dancs család levéltára 1232–1525. A Hanvay család levéltára 1216–1525*. Ila Bálint kézírata alapján sajtó alá rendezte és szerkesztette Borsa Iván. Bp. 1993. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai. II. Forráskiadványok 23.) Hanvay 58. sz. (1344. II. 22.); Teleki I. 56–57. (1338. I. 13.)

²⁸ Derencsényi Péter (Gömör vm.), alvajda; Pogány István (Trencsén vm.), küküllővári, bálványosi és csicsói várnagy; Rimai Arnold és Miklós (Gömör vm.), az első kecskési várnagy, a második kecskési, majd létai várnagy, később kolozsi ispán; Mátéházi Márton (Gömör vm.), hunyadi ispán és dévai várnagy; pinci Jonhos András (Nógrád vm.), kecskési várnagy; Szikszói/Idai János és Pányoki János (mindketten: Abauj vm.), szolnoki alispánok (Engel: *Archontológia*. I–II. passim).

²⁹ Iványi Béla: *Trencsén vármegye levéltári*. Levéltári Közlemények XIV(1936). 229. 13. jegyzet és *Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában*. IV. köt. *Trencsén vármegye*. Írta Fekete Nagy Antal. Bp. 1941. 405.

³⁰ Zsuki Mihály (Kolozs vm.), alvajda; Csaholyi János (Közép-Szolnok vm.), közép-szolnoki ispán; Dobokai Miklós (Doboka vm.), dobokai ispán; Gerendi Miklós (Torda vm.), tordai ispán, létai várnagy (és talán belső-szolnoki ispán is); Móriaci János (Belső-Szolnok vm.), dobokai ispán (Engel: *Archontológia*. I–II. passim).

³¹ CDTrans II. 658. sz. (1329. VIII. 1.)

ket kétséget kizáróan azonosítani tudunk, mind erdélyiek³², de feltehető, hogy a többiek közül legalább néhány ugyancsak Magyarország északi vármegyéiből való nemes. Ezt a feltételezést látszik megerősíteni az a tény is, hogy a következő hatalmaskodás alkalmával, 1341-ben, amikor is az erdélyi püspök birtokait „kellett” kirabolni és elpusztítani, az erdélyi és a felsorolt Erdélyen kívüli vajdai familiárisok együttesen vettek részt.³³

Valószínűleg a két csoport egyikébe sorolhatók azok is, akiknek származását egyelőre nem lehet megállapítani.³⁴ Kivétel persze akad,³⁵ például a vajda közhalmi várnagya, akit Engel Csaohlyi Jánossal (Péter fiával) azonosított. A várnagy valójában Istenmezei János (Péter fia) volt,³⁶ tehát Heves vármegyei nemes,³⁷ akárcsak Fogacsi Márk bálványosi alvárnagy. Istenmezei Jánosnak tehát 1339 végéig – legalábbis Erdélyben – semmilyen más tisztségviselése nem ismeretes, „Nagynak” is mondott Csaohlyi János pedig eszerint kizárólag az ispán tisztségét látta el, abban a vármegyében, amelyben maga is birtokos volt, Közép-Szolnokban, 1333–1334 között.³⁸

Mindezen adatok felorolása leginkább arra jó, hogy a középkori Erdély okleveles anyagában szereplő személyek kutatásának határait illusztrálják.³⁹ Mindezek ellenére a 14. század első feléből való oklevelek átvizsgálása és az adatok rendszerezése némiképpen gyarapította eddigi ismereteinket e vonatkozásban is. Az itt közölt függelék táblázatszerűen tartalmazza azokat az archontológiai és genealógiai adatszilánkokat, amelyek kiegészítik mindazt, amit eddig a 14. század első néhány évtizedének vajdai familiárisairól tudtunk, továbbá az *Erdélyi Okmánytár* II. kötetének olyan adatait is, amelyek ugyan nem vajdai familiárisokra vonatkoznak, de kiegészítik vagy helyesbitik az *Archontológia* listáit.

³² CDTrans II. *Index*, passim. Néhányan – nevük tanúsága szerint – Fehér, Torda, Küküllő, ill. Doboka vármegyeiek. (A nevek mellett említett birtokok: *Fehér vm.*: Bagó, Forró, Gáld; Vgrin fia: János koppándi nemes; *Torda vm.*: Görgény; *Küküllő vm.*: Saras fia; László fia; Gyákoson birtokosok; *Doboka vm.*: Bonchida.)

³³ *Documente privind istoria României*. C. Transilvania. Veacul XIV. vol. IV. Buc. 1955. 585–586. (1341. IX. 19. e.); *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. Von Franz Zimmermann und Carl Werner. Hermannstadt 1892. I. 518–520. (1341. X. 31.)

³⁴ Tompos Jakab gilvácsi, majd aranyosi várnagy; Beke bálványosi várnagy; Ders küküllői ispán; Sinka kecskési várnagy; Lökös szolnoki ispán és néhány – egyszerűen csak Miklósnak mondott – szolnoki alispán.

³⁵ Szalóki Pető vajdai protonotárius, akinek családja Veszprém vármegyei (*Archontológia*. I. 12.)

³⁶ CDTrans II. 857. sz. (1335. IX. 12.)

³⁷ Györffy György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*. III. Bp. 1987. 102.

³⁸ *Archontológia*. I. 200.

³⁹ Mint említettük, az 1301–1339 közötti évekből újabb és eddig ismeretlen erdélyi vonatkozású oklevélszöveg előkerülése nem remélhető, legalábbis nem olyan, amely középkori formában hagyományozódott volna reánk. Jó esetben családi és közületi levéltárak eddig nem kutatott újabbkori anyagából kerülhetnek még elő teljes szövegű másolatok, illetve elveszett eredeti oklevelek tartalmi kivonatait őrizte meg néhány családi levéltár szerencsésen fennmaradt 18. századi elenchusa. (Több tucat elveszett középkori oklevél tartalmi kivonatát őrizte meg pl. a göncruszkai Kornis és a cegei Wass családok levéltárainak elenchusa, ugyanis mindkettőt a 18. század első felében élt erdélyi jogtudós, a történeti források iránt igen fogékony Huszti András állította össze. A két levéltári segédlet átvizsgálása az *Erdélyi Okmánytár* eddigi anyaggyűjtése során megtörtént, de valószínűleg más hasonló forrás is fennmaradt, melynek felkutatása és ilyen irányú hasznosítása a kutatás ezután elvégzendő feladata marad.) Ugyancsak részben elkészült a romániai középkori oklevélközlések (legtöbb esetben szórványközlések) számbavétele. A cél valami olyanféle bibliográfiai segédeszköz összeállítása az *Erdélyi Okmánytár* számára, mint amelyet Magyarországra vonatkozóan Draskóczy István és Soós István készített el – *Középkori oklevélpublikációk Magyarországon 1945–1990 között*. *Bibliográfia* [Levéltári Közlemények 62 (1991). 9–55] –, és amely időrendben tájékoztatna az egyes oklevelek megjelenési helyéről. Az eddigi tapasztalatok szerint a várható eredmények itt meglehetősen szerénynek ígérkeznek. Előfordult ugyanis, hogy központi folyóiratok több évtizedre kiterjedő évfolyamainak gondos átvizsgálása is csak alig néhány olyan cikket eredményezett, amely – függelékben – oklevélközléseket is tartalmazott. Ezekből a szórványközlésekből azonban a magyar kutatás előtt teljesen ismeretlen szöveg is előkerült, olykor olyan levéltári fondokból, amelyek hosszú ideig nem voltak kutathatók. A Kolozsváron folyó feldolgozó munka velejárója, hogy ezen oklevelek fénymásolatait igyekezzünk eljuttatni és besoroltni a Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Fényképtárába.

ALVAJDÁK

- [Vásári] Miklós 1319. VIII. 8. (CDTrans II. 327. sz.) – [1320. VII. 2.] (CDTrans II. 376–377. sz.) Miklós, az alvajda *viceiudex* 1319. VIII. 8. (CDTrans II. 327. sz.)
- [Zsuki?] Mihály *magister* 1322. III. 3. (CDTrans II. 421. sz.) – 1332. XII. 21. (CDTrans II. 766. sz.)
- Zsámboki Simon 1333. VII. 26. (CDTrans II. 781. sz.) – 1336. X. 18. (CDTrans II. 912. sz.)
Volt alvajda: CDTrans II. 927. sz. (1337. IV. 9.)

ISPÁNOK**Belső-Szolnok vm.**

- [Gerendi?] Miklós *comes* (Péter fia) 1325. VIII. 2. (CDTrans II. 529. sz.) – 1325. X. 4. (CDTrans II. 537. sz., kétes hitelű oklevél). – Erre a Miklóstra vonatkozik egy 1325. IX. 18-i adat is (CDTrans II. 532. sz.), amely az *Archontológiában* tévesen Szolnok vm.-nél szerepel (I. 200, Szolnok), holott a szolgabírák nevéből kiderül, hogy Belső-Szolnokról van szó.
- [Zsuki?] Mihály *magister* (Albert fia) 1329. [VIII. 27. k.] (CDTrans II. 662. sz.) – 1332. VI. 8. (CDTrans II. 753. sz.)

Bihar, Szabolcs, Szatmár, Szolnok, Zemplén vm.

- Debreceni Dózsa 1317. VI. 18. (CDTrans II. 274. sz.) – Szatmárnál Engel 1322-től, Szolnoknál csak 1318-tól szerepelteti (*Archontológia* I. 188, 200), Zemplénnél nem jelenik meg (uo. I. 241).

Bihar vm.

- Bátori János (Bereck fia) 1318. [X. 6. e.], CDTrans II. 310. sz.

Brassó

- Pósa (*Pousa*) *magister* 1327. IV. 27. (CDTrans II. 591. sz.)

Kolozs vm.

- Miklós 1315. XI. 9. (CDTrans II. 255. sz.)
- Mérai Miklós 1334. II. 17. (CDTrans II. 796. sz.) – [1334?] II. 23. (CDTrans II. 798. sz.; az itt idézett oklevél másik lehetséges keltezése 1339. II. 24. CDTrans II. 100. sz.)
- Miklós 1337. XII. 3. (CDTrans II. 963. sz.) – 1337. XII. 10. (CDTrans II. 966. sz.) Talán az előzővel vagy a következővel azonos.
- [Zsuki?] Miklós (Albert fia) 1339. II. 10. (CDTrans II. 1025. sz.) – [1339?] II. 24. (CDTrans II. 1030. sz.)

Kraszna vm.

- Gola/Gul magister*, alispán, egyúttal valkói alvárnagy 1333. VIII. 31. (CDTrans II. 785. sz.) – 1338. I. 13. (CDTrans II. 974. sz.)

Medgyes- és Selykszék

Gáldi Domokos *comes* 1322. IV. 2. (CDTrans II. 425. sz.)

Szabolcs vm.

Debreceni Jakab [1326. IV. 30. e.]. Helyettese: Dezső *magister*, szabolcsi alispán (CDTrans II. 557. sz.)

Szolnok vm.

László (*Hegun* fia) 1314–1317 (CDTrans II. 226. sz.)

Lökös (*Leukus* *magister*) 1330. X. 29. (CDTrans II. 682. sz.). Az *Archontológiában* (I. 200) tévesen 1330. VI. 18-i kelettel szerepel.

[Csaholyi] János (Péter fia) 1333. IV. 14. (CDTrans II. 772. sz.) – 1334. VII. 4. (CDTrans II. 815. sz.) Helyettese: Nagy (magnus) Pál [1333. vagy 1334.] IV. 25. (CDTrans II. 773. sz.)

[Szikszói/Idai] János *magister* (Pál fia) 1335. IX. 18. (CDTrans II. 859. sz.); 1335. XI. 8. (CDTrans II. 867. sz.); 1337. VI. 9. (CDTrans II. 934–936. sz.) Az Engel által idézett 1327. VI. 1-jei oklevél (DF 275800) kelte helyesen: 1337. VI. 9. (CDTrans II. 934. sz.) – János *magister* szolnoki ispán azonosítására lásd: *Archontológia*. I. 200, ill. *A Balassa család levéltára 1193–1526*. Fekete Nagy Antal kézírata alapján sajtó alá rendezte és szerkesztette Borsa Iván. Bp. 1990. 93. sz. (1338. III. 8.)

Székely ispán

Simon *magister* (Mihály fia, Kacsics nembéli) 1321. XI. 1. (CDTrans II. 409. sz.)

Torda vm.

Szentkirályi Miklós 1310. VI. 9. (CDTrans II. 168. sz.) Talán azonos Gerendi Miklóssal. (Vö. CDTrans II. 197. sz.)

Iwahun magister 1319. XII. 18. (CDTrans II. 343. sz.)

[Zsuki?] Mihály (Albert fia) 1338. III. 12. (CDTrans II. 989. sz.)

VÁRNAGYOK**Bálványos (Belső-Szolnok vm.)**

Péter *magister* 1334. XII. 24. Az *Archontológia* (I. 272) által idézett oklevél hamis, Péter neve tehát törlendő a bálványosi várnagyok sorából. (Vö. CDTrans II. 832/1. sz.)

Déva (Hunyad vm.)

Pál (László fia) [1309. VI. 9.–VII. 13. között], CDTrans II. 121. sz. – 1320. III. 4. (CDTrans II. 354. sz.)

Kőhalom (Szászföld)

Istenmezei János (Péter fia) 1332. VIII. 1. (CDTrans II. 754. sz.) – 1334. X. 28. (CDTrans II. 830. sz.). Engelnél tévesen Csaholyi Péter fia János név alatt szerepel (*Archontológia*. I. 348; II. 47); a helyes azonosításra lásd: CDTrans II. 857. sz. (1335. IX. 12.)

Küküllővár (Küküllő vm.)

Pogány István mg 1332. XII. 21. (CDTrans II. 766. sz.); 1333. I. 2. (uo. II. 769/1. sz.); 1334. III. 18. (uo. II. 800. sz.); 1335. III. 16. (uo. II. 838. sz.); 1335. V. 25. (uo. II. 842. sz.); 1335. VI. 24. (uo. II. 844. sz.)

Valkó (Kraszna vm.)

Gola/Gul magister, alvárnagy, egyúttal krasznai ispán 1333. VIII. 31. (CDTrans II. 785. sz.) – 1338. I. 13. (CDTrans II. 974. sz.)

On the *Familiari* of the Transylvanian Voivod Tamás Szécsényi. The article presents a few completions and emendations of the archontological lists published by Pál Engel (*Magyarország világi archontológiája 1301–1457* [The secular archontology of Hungary]. Budapest: MTA Történettudományi Intézet, 1996, 2 vols). These completions and emendations are based on the 2nd volume of the new *corpus* of medieval Transylvanian documents (Zsigmond Jakó, ed., *Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta litteraria res Transylvanas illustrantia. Erdélyi Okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez*, vol. 2 [1301–1339]. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2004) and refer, on the one hand, to the office bearings of some 14th century Transylvanian officials, such as vicevoivodes, castellans, comites, while on the other hand – in two cases – it comes to the result that the respective office bearers belonged to other families than what was specified by Engel.